

Област Видин

▶ Население (2015)	92 298
▶ Територия (кв.км)	3032,9
▶ Брой на населените места	143
▶ Дял на населението в градовете (%)	63,7

Общ преглед

Видин е една от областите с най-слабо развита икономика в страната. Въпреки положителния обрат на пазара на труда през последната година заплатите и стандартът на живот остават ниски. Високото усвояване на европейски средства не успява да компенсира оскъдните частни инвестиции, а по един от основните проекти има съмнения за злоупотреби. Ниските нива на местните данъци и такси не са достатъчни за създаването на добра бизнес среда, като незадоволителната инфраструктура и изоставачото развитие на административните услуги натежават в другата посока. Видин е областта, в която негативните демографски тен-

денции в България са най-ясно изразени, и е единствената, чието средногодишно население вече е под 100 000 души. Качеството на училищното образование е сравнително добро, но делът на отпадналите от образование се увеличава, а обхватът на образователната система намалява. В областта има достатъчно общопрактикуващи лекари, но е налице известен недостиг на специалисти. Правосъдната система е сравнително ефективна, но престъпността леко се покачва през последната година. И през 2016 г. Видин остава единствената област без пречиствателна станция. Наблюдава се постепенно активизиране на културния живот в областта.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●

Доходи и условия на живот ●

Видин е една от областите с най-нисък БВП на глава от населението – 6034 лв. при 11 574 лв. за страната. Ниската степен на икономическо развитие намира отражение и в размера на доходите. Средната брутна заплата на наетите лица през 2014 г. е 6663 лв., което е с близо 1/3 по-ниско от средната за страната. През 2015 г. средногодишният доход на лице от домакинство е по-нисък само в Монтана, Кърджали и Силистра. Доходите от работна заплата формират едва 45% от общия доход на средностатистическото домакинство в областта при 57% за страната.

През последните години делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, постепенно намалява, но остава близо 2 пъти по-висок от средния за страната (съответно 38,1% спрямо 21,8%). Делът на лицата, живеещи с материални лишения, е 38,4% при средно 33,1% за страната.

Пазар на труда ●●●

През последните няколко години се забелязва постепенно подобряване на състоянието на пазара на труда в област Видин. Въпреки че безработицата нараства до 2014 г., когато достига 22,2%, основният катализатор на този процес е не загубата на работни места, а повишаващата се икономическа активност на населението в работоспособна възраст. Коефициентът на заетост на населението на възраст 15–64 години достига 58,8% през 2015 г. Макар тази стойност да е по-ниска от средната за страната (62,9%), тя е рекордно висока за самата област за последните 15 години. Единствената област в Северозападния район с по-висок дял на заетите сред населението в трудоспособна възраст е Плевен (61,2%).

Подобряващият се коефициент на демографско заместване, както и растящият дял на висшистите в работната сила през последните две години са предпоставка за запазване на тези положителни тенденции при продължаващо разкриване на работни места.

Инвестиции ●●

Видин е една от областите с най-малък брой нефинансови предприятия спрямо населението. През 2014 г. разходите на предприятията за придобиване на ДМА достигат 87 млн. лв., което е една от най-високите стойности за последните 15 години. Въпреки това Видин, Монтана и Перник са единствените три области, в които разходите за придобиване на ДМА се равняват на по-малко от 1000 лв./човек. След известно покачване в периода 2009–2012 г. през последните две години преките чуждестранни инвестиции в областта намаляват с близо 10 млн. евро.

В същото време Видин е една от четирите области (заедно с Габрово, Ловеч и Бургас) с най-висока степен на усвояване на европейски средства. Съществуват обаче съмнения, че някои

от водещите проекти на общината са обект на злоупотреби. Общините от област Видин са усвоили общо 92,6 млн. лв. като бенефициенти по оперативните програми на ЕС. Най-високо усвояване постигат общините Видин и Белоградчик, а най-ниско – Ново село и Грамада, като последната е единствената община в цялата страна без усвоени средства като бенефициент по оперативните програми на ЕС.

Инфраструктура ●●

Въпреки някои положителни процеси през последните години инфраструктурното развитие на област Видин изостава от средните нива за страната.

Гъстотата на пътната мрежа в област Видин (20,3 км на 100 кв.км) е по-висока от средната за страната (17,8 км на 100 кв.км). В същото време едва 12% от пътищата в областта са първокласни (при 18% за страната), а делът на пътната настилка в добро състояние е с 8,4 пр.п. по-нисък от средния за страната (40,7%).

През 2015 г. по-малко от половината домакинства (48,0%) в областта имат достъп до интернет и по-малко от половината лица (49,0%) на възраст 16–74 години са използвали интернет през същата година. Средните нива за страната са съответно 59,1 и 60,3%.

Данъци и такси ●●●●●

Повечето местни данъци и такси в общините на област Видин са относително ниски. Вече за пета поредна година средният размер на патентния данък за търговия на дребно в областта е най-ниският в страната, а от 2016 г. същото важи и за данъка върху превозните средства.

Увеличения в нивата на местните данъци и такси през 2016 г. се наблюдават само в община Белоградчик, където са повишени данъкът върху недвижимите имоти за юридически лица и таксата за битови отпадъци.

Администрация ●

Видин е областта, която получава най-ниска оценка в тази категория. Рейтингът на активната прозрачност на органите на местно самоуправление на Фондация „ПДИ“ класира областта на последното, 28-о, място в страната. Индексът на местната система за почтеност на Асоциация „Прозрачност без граници“ пък я нарежда на 26-о място от 28-те области в страната. Самооценката на общинските администрации показва, че развитието на електронните услуги и обслужването на „едно гише“ са на едни от най-ниските нива в страната. През 2015 г. кадастралните карти вече покриват 8,2% от територията на областта при 2,1% предходната година, но покритието остава далеч от средното за страната (19,8%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●

Демография ●

Видин е областта, в която негативните демографски тенденции в България са най-ясно изразени, и е единствената, чието средногодишно население вече е под 100 000 души.

От 2011 г. насам Видин е една от четирите области, в които на всяко лице на възраст до 14 години се падат над две лица на възраст 65 и повече години. Другите такива области са Габрово, Кюстендил и Перник. Ако текущите тенденции се запазят, още през 2017 г. в област Видин ще се падат и по две лица на възраст 65 и повече години на всяко лице в работоспособна възраст (15–64 години).

Предвид влошената възрастовата структура на населението не е изненадващо, че Видин е областта с най-неблагоприятен естествен прираст (–16,7‰ през 2015 г. при –6,2‰ средно за страната). Механичният прираст също е отрицателен – всяка година областта бива напускана от повече хора, отколкото се заселват в нея.

Областта е сравнително слабо урбанизирана. През 2015 г. в градовете живеят 63,7% от населението в сравнение със 73,1% за страната.

Образование ●●

През последните години се наблюдава влошаване на някои от индикаторите, характеризиращи обхвата на образователната система. Относителният дял на отпадналите от основно и средно образование достига 4,0% през учебната 2014/2015 г., което е шестата най-висока стойност след Добрич (5,0%), Търговище (4,9%), Сливен (4,8%), Пазарджик (4,5%) и Разград (4,3%). През учебната 2015/2016 г. е регистриран продължаващ спад на нетния коефициент на записване в V–VIII клас, както и повишаване на относителния дял на второгодниците.

Въпреки тези негативни тенденции качеството на училищното образование в областта е сравнително добро. През 2016 г. зрелостниците от област Видин постигат средна оценка „добър“ 4,20 на матурите по БЕЛ, което, както и в предходните години, показва близка до средната за страната успеваемост. Делът на неуспешно положилите изпита (6,1%) е по-нисък от средните за страната 8,7%.

Видин е една от петте области в страната, в които няма висше учебно заведение.

Здравеопазване ●●●

Видин е една от областите с най-благоприятно съотношение между броя на общопрактикуващите лекари и местното население. Налице е обаче известен недостиг на специалисти. Това, заедно с ниския брой на болничните легла спрямо местното население, вероятно стои зад сравнително ниския брой на пациентите, които преминават през МБАЛ в областта.

През 2015 г. областта регистрира най-ниския си коефициент на детска смъртност – 5,3‰, при стойности над 10‰ в пе-

риода 2012–2014 г. Здравноосигурени са 91,5% от местното население при 88,5% за страната.

Сигурност и правосъдие ●●●●

През 2015 г. делът на висящите наказателни дела намалява до 7,9%, като за пръв път от 2009 г. насам пада под средните за страната нива. Това най-вероятно се дължи на продължаващия спад на натовареността на наказателните съдии. През 2015 г. на всеки наказателен съдия в Окръжния съд се падат средно по 4,9 дела на месец при средно 8,3 дела на месец за страната. В 3-месечен срок приключват 92% от наказателните дела в Окръжния съд при средно 88,1% за страната.

През 2015 г. са регистрирани 14,4 престъпления на всеки 1000 души население при средно 13,6 престъпления на 1000 души за страната. Това обаче е едва втората от последните десет години, в които престъпността в област Видин е над средните за страната нива. Делът на разкритите престъпления се повишава за втора поредна година, достигайки 38,1%, но разкриваемостта остава по-ниска от средната за страната (39,2%).

Околна среда ●

През 2014 г. в град Видин започна строителството на първата ПСОВ в областта, но понастоящем проектът е преустановен заради съмнения за злоупотреби с европейски средства. По този начин и през 2016 г. областта остава единствената в страната без действаща ПСОВ.

Сравнително ниската урбанизация на областта поставя обективни пречки пред по-бързото свързване на населението с обществената канализация. През 2014 г. в селища с обществена канализация живеят 56,8% от населението при средно 74,9% за страната.

Въздухът в областта е относително чист. Концентрацията на емисии на въглероден диоксид в атмосферата достига 142,9 т/кв.км при средно 314,5 т/кв.км за страната.

Култура ●●●

Област Видин се характеризира със сравнително активен културен живот, като в северната част на страната по-висока оценка в тази категория получават само Русе, Габрово и Велико Търново.

Посещаемостта на местните библиотеки, театри и музеи е по-висока от средната за страната, а от 2014 г. в областта има и кино, което регистрира нарастващ брой посещения – 34 400 през 2015 г. спрямо 13 000 година по-рано. Така само за две години регистрираните посещения вече се изравняват с тези в местните театри. В съотношение с броя на местното население това възлиза на 373 посещения на всеки 1000 души в сравнение с 744 посещения на 1000 души за страната.

Ключови показатели за област Видин

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5112	5471	5565	5876	6034	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2794	3052	3615	3614	4383	3677
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5422	5532	5855	6195	6663	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	45,5	42,1	39,1	38,1	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	57,5	62,5	63,2	67,5	71,0	72,3
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	50,0	50,0	52,2	55,6	55,3	58,8
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	13,1	19,8	17,4	17,7	22,2	18,8
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	18,9	18,1	15,7	14,6	17,2	21,5
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	33	32	32	32	32	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	492	874	1156	692	925	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	312	329	622	628	560	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	27,7	46,6	33,7	44,0	45,4	48,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	43,4	30,0	29,4	32,3	34,2	32,3
Покритие на кадастъра (%)	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1	8,2

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-14,8	-15,2	-16,0	-14,3	-15,2	-16,7
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-6,2	-1,9	-3,8	-7,1	-7,0	-6,3
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,3	4,5	4,1	4,2	4,2	4,2
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	3,6	1,9	8,3	4,8	3,7	6,1
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	77,8	80,4	80,0	79,2	78,4	77,9
Дял на здравноосигурените лица (%)	86,7	89,8	89,1	88,4	89,8	91,5
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	143	150	148	162	166	168
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	17,5	15,1	13,9	14,5	13,8	14,4
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	49,3	42,2	35,5	34,5	36,1	38,1
Дял на висшите наказателни дела (%)	8,2	10,5	10,0	10,0	13,1	7,9
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	231,7	231,7	245,5	142,9	142,9	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	0	138	373
Посещения в театрите на 1000 души от населението	238	257	280	336	342	382